

[16] (Pri)poročamo

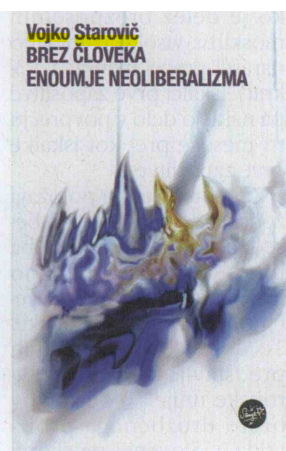
Vojko Starovič: Brez človeka: Enoumje neoliberalizma Lenart Zajc: Vstaja zombijev Margit Kennedy: Zavzemimo denar (Založba Sanje, 2013)

Konec lanskega leta so slovenske knjižne police obogatile tri knjige, ki svet in naše bivanje in delovanje v njem tolmačijo v luči aktualnih dogodkov in pojavov. Razkrinkavanja enoumja neoliberalizma, dinamike slovenskih protestov in alternativnih denarnih tokov so se avtorji lotili brez dlake na jeziku.

»Na oblast mu uspe priti le v času kriz, ko ga podpre velik kapital, ki si želi umiriti nemire in zagotoviti red. V tej navezi fašizem seveda revidira svojo protikapitalistično naravnost tako, da kapital ohrani svoje privilegije, fašistična elita pa dobi relativno avtonomijo pri obvladovanju enotne države. To enotnost dosega z odstranitvijo liberalnih elementov države (vladavina prava, parlamentarna struktura oblasti, neodvisno sodstvo, večstrankarski sistem, avtonomna javnost itd.) in civilne družbe (zlasti sindikatov in zadrug), z monopolno propagando in podrejanjem izobraževalnih ustanov. Z ustanavljanjem populističnih množičnih organizacij in organiziranjem pompoznihih slovesnosti ohranjajo navdušenje (psiholoških) množic v boju za narodno enotnost.«

(Vojko Starovič o nacizmu in fašizmu, stran 94)

Vojko Starovič je svoje obsežno delo Brez človeka: Enoumje neoliberalizma, razdelil na dva dela. V prvem je razgalil sam fenomen enoumja, v drugem pa orisal njegov pohod v neoliberalnem modelu potrošniške družbe, ki človeka pospešeno potiska v vlogo »homo economi-

cus» in ga ima pravzaprav za bedaka.

Enoumje pa po Starovičevu ni le slaba praksa, ampak ima tudi pozitivne plati, saj brez enotnega mišljenja in pristopa ni mogoče doseči skupnih ciljev. Pri tem se uporablja propaganda, in zlasti propagandni guruji gradijo na spoznanju, da želi človek nečemu pripadati. Iz tega nastane problem, saj človek kaj hitro postane predmet manipulacije. Zlasti se je to izkristaliziralo v času, ko vse bolj napreduje miselnost, ki jo opredeljujemo kot neoliberalizem.

Starovič pravi, da slovenska elita, ki sprejema model prostega trga, ni pripravljena prisluhniti številnim domačim in tujim mislecm

in strokovnjakom (ekonomistom, pravnikom, sociologom, filozofom), ki že vrsto let argumentirano dokazujejo, kako škodljive in uničujoče so posledice plenilskega neoliberalnega koncepta. Avtor jih označi za nore, saj je po Einsteinu norost »vedno znova početi stvari na enak način in pričakovati boljše rezultate«.

Vojko Starovič ponudi v svoji knjigi tudi alternative neoliberalizmu. Te so po njegovem nujne za ves svet, saj sedanjí razvoj radikalnega kapitalizma neomejene rasti in brezobzirnosti vodi v nevzdržna nasprotja in razlike, v totalitarizem ter uničenje demokracije, okolja in potenciala ljudi. Omenja socialno demokracijo, vključevanje namesto izključevanja, uveljavljanje družbene odgovornosti, globalno partnerstvo, trajnostni razvoj in obnovo svetovne ekonomije. To je strnil v osem točk, opozoril pa je tudi na nevarnost nasilne ustatitve alternativ, za konec pa pojasnil svoje videnje udejanjanja sprememb.

Starovičeva knjiga je dokument časa in korak v prihodnost.

Iz drugačnega tkiva, bolj leposloven in prvoosebni opis dogodkov in kriznih razmer je dnevnik protest-

nika **Lenarta Zajca Vstaja zombijev**. Ta kronologija prvega vala Vseslovenske ljudske vstaje se začne 30. novembra 2012 (delavskega protesta slaba dva tedna prej Zajc ne zazna) na Kongresnem trgu v Ljubljani in konča na pragu poletja naslednjega leta. A po tem kliče po nadaljevanju, saj

avtor pravi: »Ni še konec« in kot pikico na i pristavi dodatek, ki ga imenuje »Nekaj praktičnih nasvetov protestnikom« o obleki in vedenju, tudi o tem, kako se zaščititi pred solzivcem in ukrepati ob (ne)upravičenem policijskem pridržanju.

»V zraku je čutiti duh sprememb. Vemo, da se bo nekaj zgodilo, ne čez noč, seveda.«

Page: 16

Reach: 0

Country: SLOVENIA

Size: 768 cm2

2 / 2

Politična estrada se bo še naprej oklepala svoje moči, kot bo vedela in znala, ampak počasi in z vztrajnostjo jih bomo odnesli na smetišče zgodovine. Treba je le delati, delati in še enkrat delati,« zapiše Zajc, ki zase pravi, da vstaj ni organiziral, ampak se jih je udeleževal. Po njegovem sta bili na vstajah (s sinergijo delovanja KPK in dela politike, ki se upira skorumpiranosti drugih, a žal ne v svojih vrstah) doseženi dve veliki zmagi, vojna pa še zdaleč ni bila dobljena. Prvi resen ne skorumpiranemu delu slovenske politike je bil dosežen, ko je odneslo Kanglerja, drugi pa z Janševim odstopom. Zajc je na predstavitvi ob izidu knjige dejal, da se je del vstajniškega gibanja »zazibal v sen« in da se je vse zaprlo »v neke salone civilnih družb« in ustavilo, saj »smo prehitro postali zadovoljni«. Drob-njkarstvo je po njegovem škodljivo. Čeprav vsi »isto hočemo«, skupnem cilju ne sledimo, saj vsak vidi le svoj del perspektive. Le poslušati se je treba, je opozoril Zajc na problem, ki pa ni le težava slovenskega vstajništva, ampak ga je zaznal tudi v Španiji, na Portugalskem ...

Zajc je nedavno aktivno vstopil v politiko, kar je dejal, da počne s kepo v želodcu. To je po njegovo dobro, saj strah pomeni, da dela stvari odgovorno. Ta korak v aktivno politiko iz vstajništva je po njegovem nujen za doseg sprememb. Če hočemo stvari spre-

nit? je treba po njegovem bremena prevzeti tudi na lastna ramena.

Kot pravi **Margrit Kennedy**, je namen knjige iskati rešitve, ne pa pripisovati krivde, in odpirati poglede na nove denarne koncepte, koristne vsem, na monetarni sistem, ki ne bo bolezensko obseden z rastjo, ampak sistem, »ki ne bo nenehno prerazporejal denarja od delovnih revnih in srednjih slojev k bogati manjšini«.

Prekletstvo denarja, te »najgenialnejše človeške iznajdbe«, kot pravi konec lanskega leta preminula nemška intelektuala, arhitektka, naravovarstvenica, zagovornica etične, k človeku usmerjene ekonomije Kennedyjeva, izhaja iz obresti ('naravno samoumevne' nagrade za last denarja in njegovega omogočanja drugim), ki poganjajo bolezenski imperativ neprestane in eksponentne rasti.

Ta nenaravni umetni, od narave in njene omejene kakovostne rasti drugačen sistem kvantitativne rasti denarnega premoženja in stalnega kroženja denarja nujno vodi k odcepitvi monetarnega sistema od 'realnega' gospodarstva in k zlomu, obsežnemu razvrednotenju denarnega premoženja. Obenem rast, ki jo ženejo obresti, povzroča tudi rast dolga, ki ga zaradi naraščajočega bremena obresti težje prenašajo manj premožni. Tako postane plačevanje obresti skrito v vseh stvareh, ki jih plačujemo, opozarja Kennedyjeva, še pomembneje pa, da se s pomočjo obresti denar ne prestopi od velike (80-odstotne) večine k 10-odstotni manjšini – samo v Nemčiji je bilo leta 2007 prelitega za 600 milijonov evrov denarja dnevno.

Denar ima številne funkcije – strožji premišljevalci so jih naštel nekaj deset, za tukajšnje pisanje je dovolj, če izpostavimo njegovo naravo plačilnega sredstva, zasebne in javne dobrine, sredstva menjave, primerjave in mere razpoložljivosti, psihološkega motivatorja in katalizatorja specializacije ter orodja delitve dela. Naš ključni problem pa je, da so monetaristično razumevanje denarja in ponarodelost obrestnega sistema, skupaj z vse širšim ter večjim poglobljenem naših dejavnosti, postali samoumevni in tako zakoreninjeni, da ne znamo razmišljati zunaj

obstoječega in o alternativnih ter manj škodljivih pristopih. Nekateri med njimi že obstajajo, nas v kratki in razumljivi knjižici opozarja Kennedyjeva: medčlansko in brezobrestno-varčevalno posojanje denarja po zgledu švedske banke JAK, ležarina namesto obresti, družbeno odgovorno vlaganje in transparentno bančništvo, uvedba komplementarnih, vzporednih ali lokalnih valut, časovnih bank, izobrazbenih valut, zdravstvenih valut, ogljičnih valut, svetovne, nadnacionalne referenčne valute ... Vse to za to, da bi nam uspelo priti do trajnostnega denarja, ki bo izraz sprejetja ekološke ter družbene resničnosti našega življenja, potrebe in nujnosti po množičnejšem in bolj demokratičnem sodelovanju ter večje smotrnosti manjših, bolj dostojnih in bolj vitalnih organizacijskih enot vzajemnega zagotavljanja dostojnega (družbenega) življenja ter civilizacijskega preživetja. Glede na navidezno nenasilnost denarja in njegovo kruto nezainteresiranost ter na naše pristajanje na status quo pa bi uvajanje takega trajnostnega denarja gotovo delovalo bolj kot sredstvo prisile. Da bi denar osvobodili in, še pomembneje, da bi sebe osvobodili njegove nadvlade, pa ga moramo najprej zavzeti, kakor v naslovu te navdihujoče knjižice poziva Kennedyjeva. Le tako nam bo denar služil, namesto da mi služimo njemu.

M. M. in M. B.